

Székely Közélet

Politikai, közgazdasági és társadalmi ujság

Felelős szerkesztő: TOMPA LÁSZLÓ.

Felelős kiadó: ifj. dr. JODÁL GÁBOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 12.

Megjelenik hetenként egyszer.

Előfizetés egész évre: 12 pengő.

Egyes szám ára: 24 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal telefonszáma: 39.

A székelyföldi iparosítás

Erdélyszerte élénk érdeklődés kísérte Bornemissza Géza iparügyi miniszter kolozsvári látogatását. A miniszter igen fontos kijelentései a Székelyföldet s éppen Udvarhely vármegyét igen közelről érintik.

Amikor arról tetti említést, hogy „Erdély iparának az Anyaország iparába való bekapcsolódásának előfeltétele a közlekedés helyreállítása volt», még mindig tartó, ipari kifejlődésünket gátoló elszigeteltségünk fájó érzése üli meg tennivágyó akaratainkat. Vasutatt! Parajdától Barótig, Udvarhelyiől Csíkszeredáig mindennap éppen olyan megismétlődő kérdés, mint ez: Ami mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma! Amíg nincs vasút a székely anyaszék bekapcsolódására, az iparosítás megoldatlan marad. Képviselőink, ipari-, kereskedelmi-, gazdasági életünk vezetői, de mindenki, akire ennek a jobsorsra érdemes népnek sorsa nehezedik, ne hagyjanak fel a kérdés folytonos ismétlésével, s ha kell, erélyes kiharcolásával: közvetlenül kapcsoljanak be minket is az Anyaország életkeringésébe, mert iparosodásunknak első feltétele ez!

A másik nagy kérdés, amelyet a miniszter megemlített, az energiakérdés volt. »Ujabb földgáz utáni kutatások — mondotta — azzal a reménnyel biztatnak, hogy a földgáz Középerdély energiaellátásának biztos és gazdaságos alapja lesz. A gázvezetékbe be kell kapcsolni Marosvásárhely vidékétől Nagybányáig és Kolozsvárig terjedő területet, ami által hatalmas lendület adunk az erdélyi iparnak«. — Ha az ipar nem a gazdasági, hanem a nemzeti öncélúság követelményeihez alkalmazkodik, a földgáz a Székelyföld felé vezeték volna, hogy »itt létesüljenek új ipartelepek« és a székely ember itt jusson »tisztességes megélhetéshez«. A Székelyföldön kívül létesülő és izmosodó iparközpontok a megélhetés nehézségeivel küzdő, páratlanul szaporodó székelynépet tömegekben vonják majd magukhoz, és egy második kivándorlási folyamat indul meg, bár belül az országon, de

kívül a gazdasági megerősödés után vágyó Székelyföldön. A kitelepülési folyamat fokozását nem óhajjuk. Mi a székelységet itthon akarjuk erősnek látni, itthon megtartani, és az erős Székelyföldet az ország mindenirányu életnyilvánulásában dinamikusá tenni. Ennek lett volna egyik nagyszerű — de sajnos már elszalasztott — alkalma a földgáz bevezetése és ezáltal az iparosítás megindítása.

A miniszter reménységünket most a villanyenergia felé fordítja. Így hát »a Székelyföldnek a villamos vezetékek által behatárolt részén« létesítendő új ipari vállalatoktól várunk életfellendülést. De résen kell, ám lennünk, hogy az iparfejlődés »hallatlan

Hogy is állunk természeti kincseinkkel?

Kis gondolkoztató nagygyűlésünk elé!

A nagygyűlésnek, vagy helyesebben mondva a székely nemzetgyűlésnek sok előkészítő mozdulatát figyeltük meg. Rengeteg sok a jóakarattal nekifohászódó, tette vágyó, — csak az ne legyen belőle (mint azt egyik vezetőnk helyesen megjegyezte a nagy buzgalom láttára), hogy a sok bába közt elveszzen a gyermek.

Szakszerűség és helyi érdek

Nem tudjuk, honnan irányítódik az egész, de a jelekből nem látunk tervszerű, öntudatos munkát. Mi jámbor vidékiek úgy képzelünk a dolgot, hogy az egész ügyet két szempontból kellene felfogni. Feltétlenül szakszerűen, s mivel közgazdaságunk minden rétegének vannak szaktestületei, tehát azok által összeállított javaslatok alapján. Viszont minden szakszerűség mellett ott kell állniok a helyi érdekeket képviselőknél is, akik a helyi viszonyok ismeretével egészíthetik ki a bemutatott tervezeteket, s azoknak tárgyalásánál a helyi érdekek kielégítését is hangsúlyozhatják. Ezen a téren kerül a sor a vármegyéknél szervezkedésre. Tehát ez utóbbinak mint ellenőrző és kiegészítő adatokat előtáró szervnek kell működnie.

perspektíváján» végre valamiképpen belül essünk.

A kormánnyal, az iparügyi miniszterrel közvetlenül tárgyaló képviselő, főrendiházi urainkat, vármegyénk törvényhatóságát kérjük, hogy a Székelyföld iparosítása kérdésében minél gyakrabban hallassák a székely nép kívánságát. Ha pedig lesznek egy lépést, szólnak egy szót: mondják meg a népnek, mert vezető és nép között így születik meg a bizalmi viszony, mely elengedhetetlenül szükséges közös céljaink eléréséhez.

Záradékkul ideírjuk gazdasági alaptételünket, mely a nép részéről kérés, a vezetők számára parancs: ne az ember legyen az iparért, hanem az ipar az emberért! Nem is akármilyen emberért, hanem Magyarországon a magyar emberért!

nek gondolt anyagaink eddig gondolatfelhasználásáról van szó, mert így azok tényleg nem jelentenek »kincset« a mi számunkra, — hanem új értékesítési módokat látunk ma, a vegyi tudomány óriási haladásával! Hogy példát is említsünk, barnaszeneik a régi felfogás szerint, mint fűtőértékek, nem bírják a versenyt, s ma ideálisabb tüzelőanyagaink felfedezésével ilyen értelemben nincs is szükségünk rájuk: ezzel szemben viszont mint vegyiipari nyersanyagok jelentős értéket képviselnek ma. Ezenkívül az arra alkalmas és szakemberek által kiválasztott előfordulások mint reumagyógyítók, más oldalról pedig mint műtrágyák is szerepelhetnek. Látnivalóan olyan formában kerülhetnek be a kereskedelembé, amellyel jobb értékesítésre tarthatnak számot, mint ha egyszerű fűtőanyagok volnának csupán! Tehát mikor mi most a háborus szükséglet hatása alatt szeneinket mint fűtőanyagokat használjuk el, tulajdonképpen a jövő nemzedéknek egy nagy gazdasági értékét pocskoljuk el!

Vasérc vagy festék?

Ép így vagyunk a vassal is. Le kell szoknunk a »vasérckincs« álomról! Bizony nincs sok vasunk, a nemzetközi viszonyokkal összevetve! De a mi kevés van, annak okszerű felhasználással a meglévő üzemek sokáig tudnak kenyeret adni egész vidékeknek, főként ha áttérnek az értékesebb tárgyak előállítására. A számon tartott »vastelepeink« meg inkább a sárga-barna festékek egész sorozatának az előállítására volnának alkalmasabbak, de nem úgy, hogy a kitermelt anyagot nyersen elszállítsák, s aztán mi később dupla fuvarral, óriási áron vásároljuk vissza! Igenis itt helyben kell a feldolgozó üzemet megcsinálni, hiszen magának a Székelyföldnek hatalmas mennyiségű festékanyag kell, s épen ilyen szintű, az óriási perspektívával biztató fűrdő- és nyaraló telepek fejlesztéséhez, nem számítva a természetes szaporodással járó családi építkezéseket.

A többi anyagaink már tulesnek »kincskeresőknek« kutatási tudásán! Azoknak felismerése nemcsak szaktudást, hanem műszerek használatát is kíván, ami mellé ismerni kell a nyugati államokban már jól kipróbált értékesítési formákat is.

Agyagból — platina.

Igy tehát — hogy visszatérjünk nemzetgyűlésünk előkészítésére — ke-

Természeti kincseink egész sora fog szerepelni a javaslatok közt, s talán a tuszádi kongresszus 40 év előtti adatait is előszedik a feledékenység homályából. A köztudatban szereplő s a múltban emlegetett »kincseink« ügye azonban ma átértékelésre szorul! Azért használjuk ezt a szót »átértékelés«, mert nem a régen nagy érték-

veseknek, lesz módja alaposan hozzászólni anyagaink igazi értékesítésének módjaihoz. A keramikai anyagok ismerete, az azokkal való kísérletezés már szakember kezébe való. Kevesen tudják pl. azt, hogy az ősszel Budapesten a feltalálók országos kiállításán bemutatott tárgyak közt a legnagyobb feltűnést egy, a Székelyföldről kapott anyagból készült tűzálló tégely keltette, amely helyettesíteni tudja a platinából készült s borzalmasan magas áru tégelyt! E dolognak még az ad nagy érdekességet, hogy a tégely előállítója, mint azt a filmhíradókban láthattuk is, vitéz József Ferenc dr. főherceg, aki a kerámiában speciális kutatásaival eddig is elismert tekintély volt.

De ott van egy másik, nagy tömegben előforduló anyagunk a Déli Hargitában, a diatomaföld, amelynek ezerféle módon értékesíthető anyaga egymagában hatalmas, virágzó gyárteleppé tudná átalakítani az egész Erdővidéket, ha... ha... a Székelyföld nem megintcsak továbbra is anyagszállító »gyarmat« maradna, az eddigi szokás szerint!!

Akadály-e a rossz közlekedés?

Sokat beszélnek arról, hogy minden iparosításunknak akadálya a szencsétlen közlekedési lehetőség. Furcsa okoskodás! Hát amikor nekünk drága pénzzel kell megvásárolnunk a messziről szállított iparcikkeket, — amiket itt helyben is elő lehetne állítani, mert van nyersanyagunk, — akkor ez az akadály már nem áll fenn?! S eltűnik akkor is, amikor értékes nyersanyagjainkat innen kell kiszállítani, és lehet, mert érdemes?!

Mindezekből láthatjuk, hogy nagyon sok dolgot jó előre, alaposan meg kell fontolnunk, mielőtt a nagy nemzeti tanácskozás, a tetemrehívás megtörténne!

III.

c) A harmadik, már jóval távolabbi rokonnép-csoport a *volgai finnek*-nek nevezett mordvinok és cseremiszek népe. (Az előbbiek 1.451.429-en, az utóbbiak 481.262-en vannak.)

A *mordvinok* a finnek legközelebbi rokonai. Egyike volt a mordvin a legvittebb és legharciasabb népnek, — de ma békés földművelő-nép. Több, mint 500 évig harcoltak az orosz fennhatóság ellen. Ma azonban ők is orosz iga alatt élnek, a Volga felső és középső folyásánál, és az Oka folyó torkolata körül. Ma is sokan vannak, s legalább tizszerannyi még a már egészen eloroszosodott mordvin. Életükben igen nagy szerepet játszik a *házasság*; alig van köztük vén legény vagy leány. (Pedig leányaik állítólag elég csunyák.) Rengeteg érdekes szokásuk van a leánykéréssel, házasságkötéssel kapcsolatban.

A *cseremiszek* a mordvinoktól északra laknak, a Volga baloldalán és a Káma, Ufa folyók mellett. Nevedrészük pogány, a többi görög keleti. Lakhelyük — mint a mordvinoké is — orosz települések közé van ékelve. Régen híres vadászok voltak, — most *méhészetükről* híresek. Hajdani harciasságuknak sok emléke él közöttük, Magukat »mari«-nak (= ember, férfi) nevezik. Ők is az eloroszosodásnak vannak kitéve.

KÖRLEVÉL

a székelyudvarhelyi református kollégium vendiákjaihoz

Békesség Istentől! Kedves vendiák testvéreim! Több oldalról megnyilatkozott azaz óhajtás, hogy a kollégium volt tanulóit együttes találkozóra hívjuk össze. Amint a Székely Közéletben megjelent beszámolónkban már

jeleztük, a közgyűlés is e mellett döntött. Igaz, hogy a nehézségek nem multak el, sőt még fokozódnak. De ha serpenyőre tesszük az igent és nemet, mégis csak az igen javára billen a mérleg.

A találkozás szükségessége

Soha sem volt nagyobb szükség arra, hogy találkozzunk, hogy egymást megtaláljuk, hogy együtt legyünk és egyek legyünk, hogy egymás hitéből hitet nyerjünk, mint éppen ma. A világ e bábeli zürzavarában, amikor senki sem érti a másikat, szükség, hogy megszólaljunk ezen a nyelven, amelyet mindenki megért: istenfélő apáink magyar nyelvén.

Ma, amikor a világ fenekestől fel-

fordult s orgiát űz a rombolás szelleme, szükség, hogy ragaszkodjunk az ősi tradícióhoz, mely egyedül biztosíthatja a magyar élet folytonosságát. Ma, amikor az elvakult szenvedély ostromolja az eget, a lelket, a hazát, a családot, szükség, hogy bekiáltunk ebbe a veszedelembé rohanó világba: »Senki sem vethet más fundamentumot, mint amely egyszer vettett, amely a Jézus Krisztus!«

A szolgálat szelleme

Az udvarhelyi kollégium falait a magyar történelem sötét korszakában backamadari Kiss Gergely rector-professzor úgy megépítette, hogy közel 200 év alatt bele nem harapott az idő vasfoga. De nem csak erős kőfalat épített: olyan szellemmel bástyázta körül, amely dacolt az idő viharával. Ez a szellem Udvarhely szelleme, amely úgy fuvalt végig a nagy magyar rónán, mint a Hargitának üdítő és tiszta szele, amely életet és jó illatot visz messze földre. Udvarhelyt úgy emlegették, mint iskolavárost. Jó híre volt országszerte, mert az udvarhelyi diákok egészséges szellemet vittek mindenfelé, akár a Szentmiklós hegyről, akár az öreg Kollé-

giumból indultak el az élet útjára. Ezt a szellemet rövidesen így nevezhetném: *a szolgálat szelleme*. Szolgák voltunk, amíg tanultunk, szolgálni akartunk, amikor kimentünk az életbe. Az udvarhelyi diák nem azt kérdezte, hogy mit ad neki a világ, a nemzet, melyik pályán lehet tebbet keresni, jobban meggazdagodni, — hanem azt, hogy mivel tartozom én, hol szolgálhatok jobban nemzetemnek, hazámnak. Ma, amikor mindenki uralkodni akar, nagyobb akar lenni, többet akar harácsolni, valóban szükség, hogy ezt a szellemet őrizzük, ápoljuk, egész életünkkel megmutassuk. Aki első akar lenni, legyen a többiek szolgálja — így tanította az Ur Jézus Krisztus;

RÖNKÖT vászárunk!

Szép növesű, egyenes szálu gyertyán és jávor (juhar) rönkök szálanként is, tölgyfát és bükkfát vagonjéltelben. Megrendeléseket az

Erdélyrészi Hangya Központ
Ipartelepe, Meggyesfalva,
Maros-Torda-megye címre
kérünk. 6—6

igy tanultuk mi az iskolában. És csak ez fogja helyreállítani a világ megbomlott rendjét. Mit használ, ha valaki az egész világot megnyeri, ha a lelkében kárt szenved? Mit ér a fekete piacon szerzett nyereség, ha az ország elvesz s az ellenség felprédálja minden vagytonod?!

A nagy kérdések megoldása

Lemondani, kevéssel megelégedni, javainkat odaáldozni; a Jézus Krisztus lábai elé rakni az aranyainkat, hogy legyen belőle kenyér, ruha, meleg hajlék a szűkölködőknek. Ez oldja meg a társadalom ijesztő kérdéseit, ez hoz a földre békességet, örömet, boldogságot. Ez az udvarhelyi szellem, ezt akarjuk ápolni. Ezért akarunk találkozóra hívni. Szeretnők, hogy minél többen legyünk, azért arra kérünk, hogy közölgétek velünk, hogy melyik időpontot tartjátok a legalkalmasabbnak, és akik még nem jelentkeztek, jelentsek be címüket és csatlakozásukat. Az Ur velünk! Viszontlátásra!

Bíró Sándor senior.

A magyarság eredete és rokonai

Irta: SIPOS GÉZA.

d) A *finnekről* csak külön előadásban beszélhetnénk. Csupán számukat említsük most meg: Finnország területén 3.022.257, Oroszországban 143.074, Svéd- és Norvégiában 37.556, tengerentul (főképp Északamerikában) 367.571 finn él. Ehhez jön még 16.131 inkari és 300.000 karjalai. Teljes számuk tehát 3.886.505 lélek.*) Az ő nyelvcsaládjukba tartozik, tehát nekünk szintén rokonunk az *észti nép* (számuk 1.161.287), meg pár apróbb népecske (vepszek vagy csudok: 32 ezer 785; vótok: 705; livek 2300). Ezek közül különösen az *észti nép* tűnik még ki komoly munkásságával, becsületességével és hazaszeretettel. Volt köztársasági elnökük nagy barátja volt a magyaroknak. Az orosz, majd a német megszállás, s a Balti Államok mostani fenyegetett helyzete vésszes felhőként függ e jobb sorsra érdemes kis rokon-nép felett.

e) Emlékezzünk meg végül északi rokonainkról: a *lappokról*. Számuk 31.249; — legnagyobb részük (19.328) Norvégia északi részén, a többi Svéd-, Finn- és Oroszország

északi részein él. Az egész nép főfoglalkozása a *halászat*. A magyarokkal ellentétben egyáltalán semmit sem adnak a külsőségekre: pl. nem kéri, hogy lássák őket vendégül, hanem bemennek az idegen kunyhózába, esznek, alusznak, — utána sem köszönik meg a vendéglátást. Igen egyszerű nép. Egyik magyar utazó beszéli, hogy halat főztek neki, s hogy a drága meleg víz jobban ki legyen használva, a meleg lében először megmostak egy kis lapp-csemetét. Érdekes, szép meséik is vannak.

*

— Látnak tehát, hogy »szűkebb« rokonságunk bizony elég kisszámú, s nagyon ki van téve az eloroszosodásnak. Szellemük azonban töretlen, ősi műveltségük kiváló, — s ha szabadsághoz jutnak, mint a finnek és esztek, nagyszerű államalkotók s mintaszerű életet élnek. Ugy szintén az ősi vitézségek emlékét is őrzi mindenik (talán a lapp kivételével), s hogy ma sem utolsó katonák, azt az évek óta harcbanálló Finnország népe mutatja.

— »Nagyobb« rokonságunk pedig: a *törökök, bulgárok, mandzsuk, japánok* stb. hatalmas országokat alkotó, a világ életét formáló, hatalmas nemzetek.

Népünk ősi gyökerei végül az emberi kultúra és műveltség legősibb forrásaihoz nyúlnak vissza, s mikor a mai világ kormányzó népek: angolok, németek, franciák még seholyem voltak, vagy vademberi életet éltek: a mi őseink a legteljesebb ókori kultúrák sorait alkották meg.

Ha ehhez még hozzávesszük azt, hogy nyelvünk a világ egyik legtöbbször által beszélt nyelve (egy francia tudós: L. Lesniere francia adatok alapján kiszámította, hogy Európában 120 élő nyelv van, s ezek között 11-ik hely illeti a magyart, — míg a világ 1500 féle nyelv között a 29-ik hely illet meg minket), — akkor igazán nincs miért szegyenkezünk »kicsiny« voltunk miatt.

Nyelvünk *szépségéről* sem beszélünk most, — legfeljebb Kosztolányi szavait idézzük: »Egy nyelv értékét nem elterjedtsége mutatja... Minden nyelv... az emberi lélek csodálatos műve... Nem hirdetjük, hogy a mienk a legszebb s a legkülönb. Dicséretnek ez talán sok volna, talán kevés. — Édesanyánkról sem mondjuk, hogy ő a legszebb asszony minden asszonyok között. Nem mérjük őt sem a szépségversenyek győzteséhez, sem a mozcisillagokhoz. Ez illetlenség volna és izléstelenség. — Egyszerűen csak annyit mondunk róla, hogy ő az *egyetlen*, hogy ő a *mi édesanyánk* s ezért szeretjük őt.«

*) A rokonnépek lélekszámát a Magyar Statisztikai Zsebkönyv legújabb, 1943. évi kiadásából vettük.

MILYEN A FALU?

II.

A falu az újabb irodalomban

3. A faluval és a falusi emberrel foglalkozó *újabb irodalom*, túl a gazdasági bajokon, a kulturális elesettségen, egészségügyi elhanyagottságon, szervezatlenségen, valami ezeknél még súlyosabb bajt, olyan *gyöker betegséget* keres, melynek meggyógyítása nélkül a többi segítség mind meddő marad. Hogy a falu milyenségéről teljesebb képünk legyen, erről kell most szólnunk.

Kodolányi Jánosnak egy regényét hívjuk ehhez segítségül. Címe: »Börtön«. Benne Varga Jánosnak, egy dunántúli parasztembernek a tragédiáját, belsőleg összeomló, öngyilkossággal végződő életét látjuk. Sok kérdés kerül elő a regényben a faluval kapcsolatosan, de mi most csak a minket szorosán érdeklőkre térünk ki.

Varga János egy életküzdelemre kész, jövőjét: építő, erős akaratu ember. Van 16 hold földje, sok jószága, két gyermeke. Mégis kétségbeesett vergődés az élete. Perel szegénysorsu testvérével, ki több birtokot kapott az apjától a gondozásért. Míg perel, beteg lesz a felesége s meg is hal, megdöglik szép lova, magára haragítja gyermekeit, érzi öreg apjának és az egész falunak a per miatti vádoló tekintetét. Szorító falaknak tekint és érez mindent maga körül. A dolgok, a javak, a vele élő személyek, az események fölött nem tud helyes ítélettel uralkodni. Alól kerül s mindenben, ami körülötte van és vele történik, szabad emberi életének megőljét látja. »Milyen egyedül érzi magát a világban, ebben a hideg, sötét börtönben, ahol mindenki porkoláb s mindenki a pusztulását lesi«. (11. old.)

Egy gyermekkorai emlék ujul fel benne: egy rettenetes nyári jégvihar, mely döngött, csattogott, rombolt, szarvasmarhákat vert agyon. »Akkor is úgy bujt a szülőjéhez, mintahogy most bujna, — de nincs kihez«. (81. old.) A magabizó embert rettegés fogja el. Összetört a lélek az események és dolgok hatására, melyeknek ereje, mint egy jégvihar, mely ellen nem lehet tenni, zudult le életére. S nincs hová fordulnia. Gyermekkorában ott volt nagyanyja, templomba mentek, imádkoztak. Most mindezt értelmetlennek tartja. Pedig »hátha lehetnek mégis olyan titkok, amiket az elme meg nem érthet« (95. old.) gondolja ingadozva, de már nincs ereje odafordulni. A fonal elszakadt. Az élet viharától letiporva, segítség nélkül, egyedül vergődik. »S hiábanézett körül nyugvópont után, nem érzett maga mellett sem asszonyt, sem fiut, sem lányt, egyetlen testvért, vagy jóbarátot, aki értené őt, aki egybeforrna vele, akivel együtt örülhetne és bánkódhatna«. (94. old.) S igazában már nem is vergődik, »fejét a mellére ejtve maga elé bámult s azt tudta csak: minden összeomlott körülötte«. (117. old.)

Következik a tragédia harmadik felvonása. Varga János nem tudja az élet gyeplőjét a kézben tartani (melyik ember tudja?!), az események letipor-

ják. S nincs kihez fordulni, sem ember, sem Isten, kinél védelmet találna. Az összetört, értelmetlen élet magától vesz el. Felakasztja magát. »Varga János kiment a földjeire is. Végig járta... s hosszasan elnézegette. Gyönyörű verőfényes nap ömlött el a tájon... És Varga János egyszerre magára döbönt: miért jött ő ide? Kié ez a vetés? Mit akar vele? Kié az égbolt, a felhők, a fák? — És iszonyu, üres, sivár, kongó volt körülötte minden. Megfordult és elment haza megint... Értelmetlenül bámulta maga körül a világot, mint aki elveszített minden mértéket, minden szilárd pontot és szemei számára nincsen többé távlat, színek és utak... — Mehetők! — biccentett keserűen Varga János és köpött«. (124—125. old.)

A Nagy Varga János tragédiáját azért kellett ismertetni, mert benne a falu, a falusi paraszt ember életének mélyebb valóságaira találunk. Minden fogalmi érvelésnél tisztábban beszél. Aki nem látja meg a mai falu élet-

ÖSSZEGEZÉS

4. *Milyen a falu?* Tegyük fel a kérdést megegyszer, s az eddig mondottak összefoglalásaként tegyük egy néhány jellemző megállapítást.

Legelőször is nem szabad elfelejteni, hogy az élet szerves egység, úgy az egyéneknél, mint a közösségeknél. Ahogy az ember teste nem a láb, a kezek, a sziv, az ész, a has stb. közös működése együttvéve, hanem először van az egész, egységes test, amelyiknek meg lehet ilyen részeit ugyan különböztetni, de egymástól elválasztani nem, — úgy az emberi élet is szerves egység, melynek különböző vonatkozású szükségéi, akadályai, termései stb. vannak, de azok egy szerves egységből fakadnak. A különböző vonatkozású tények egymásra kölcsönösen hatnak, az egyik helyen mutatkozó baj kiható az egészre. Ami pedig egységbe fogja és tartja az életet, ami mindennek az életben meglátja a pontos helyét, észreveszi a hiányt, megállapítja feladatát s az egészet beállítja egy bizonyos irányba, egy bizonyos cél szolgálatába: annak megnyilvánulását nevezzük úgy, hogy életszemlélet, az élettel szembeni magatartás. Mindez a falura, mint emberek közösségére is igaz.

Azután meg kell látni, hogy a falunak és embereinek ebben a szerves, egységes életben *sokféle baj és szükség okoz zavart* s nem engedi egy termékeny, emberibb élet kibomlását. Nem a békés, tiszta és megelégedett élet színtere a falu, hanem nehéz viszonyok, keserves küzdelmek, uralkodó szenvedélyek teszik borússá a napokat. Amint már láttuk, a gazdasági vonatkozású bajok, az élet elszaporodott kényszerítő körülményei, az alkotó-kezdés és erő nélküli kultúralatlan állapot, testi nyomorúságok mind megvannak s orvoslás után kiáltanak. Mindebben felmérhetetlenül sok a tennivaló.

De ezeknél a rész-bajoknál van *egy gyökeresebb baj*. Egy, az egész szerves életre kiható szükség, beteg-

Takarékos háziasszony,
ha
Diana sósborszeszt
vásárol
**az üres üveget visszaadja kereskedőjének,
aki pénzt ad érte.**

ben, annak külső kérdései mellett, az azokon túli, azokat átfogó, átszövő gyöker kérdés, szükségét, az arra a kérdésre: milyen a falu, nagyon esetleges, hiányos és felületes feleletet tud csak adni. Az emberi élet mibenlétének, hivatásának, egyetemes váltásának, melyről a Szentírás úgy szól, hogy »a teremtett világ egyetemben fohászodik és nyög« (Róm. 8. rész 22. vers.) a falu is részese. Mikor a faluról szólunk, látni kell ezt a »lelki« oldalt is, s mikor feladatokról beszélünk, az ebben a kérdésben szükséges tennivalókat nem lehet kár nélkül félretolni, vagy csak másodrendűnek is tekinteni.

ség, mely mint a vér a testben megronthatja az egész élő, ép szervezetet is, annak minden részét. A falu jelenlegi állapotában különösen hiányzik az élet tényein uralkodó, az élet minden vonatkozását elrendező életfelfogás. Megbomlott és összekavarodott az életéről alkotott kép, a dolgok széthullottak rendező tekintete előtt, s nem tudja helyes ítélettel azokat kormányozni. Az ugyan az embernek egyetemes és folytonos szüksége, hogy »világnézetét« sokszor minden reggel tisztázza, de a falu ennek ma különös hiányában él. Nem tudja, hogy mivel, mikor, hogyan éljen. Alólkerül, vergődik, összetöri magát, mint láttuk. Az embernek ezt a hiányát, segítségre váró állapotát jelöli a Szentírás így: »El vannak gyötörve«. (Máté 9: 36.)

Uj élet keresése

Végül elmondhatjuk, hogy a falu éppen ezért életet-akaró nagy szomjúsággal keres egy új életet, egy új és egységes élet-felfogást. Ez a keresés is lehet egyetemes tünete az emberiségnek, de ma a falu is ebben részes. Az, hogy leveti az élet eddigi külső formáit (szokás, népviselet stb.) s az, hogy a dolgok eddigi megítélését is elveti, hogy a »parasztság szemlélete átalakul« (Tomori Viola), mind ezt a keresést jelzi. S figyelmeztet arra, hogy amikor a faluban végzendő feladatokról szólunk, erről a gyökérvizsgálásról, központi tennivalóról meg ne feledkezzünk. Az élet valóságos megítélésére s egészséges magatartásra kell tehát segíteni.

Mélyebbre nézve, talán ilyen a falu. Egységes élet, mely sok rész-
bajjal s egy központi betegséggel van terhelve és mindentől szabadulni akar, gyógyulást keres.

*
Cikkünk véget ért, de felvetett kérdései — mint minden igazi kérdése az életnek — új kérdéseket szültek. Kérjük olvasóinkat, hogy keressék tovább a megoldást ezekre az új kérdésekre.

Gazda-társadalmunknak

Fekete ugar — zöld ugar

A visszacsatolt erdélyi területeken még ma is szokásban van az évszázadok óta használt nyomásos gazdálkodás. Az összes ugarterület közel 340.000 kat. holdat jelent. Ez a hatalmas terület tulajdonképpen parlagon marad és teljesen kiesik a mezőgazdasági termelésből.

Azonban a nyomásos gazdálkodásról a váltógazdálkodásra nem lehet egy-két esztendő alatt áttérni, mert hiszen akkor nagyobb beruházásokra, több mezőgazdasági gépre, stb. volna szükség. A földművelésügyi minisztérium kirendeltsége ezért arra törekszik, hogy a gazdák a fekete-ugarnak meghagyott földeket vessék be takarmány-, — elsősorban pillangósvirágú — növényekkel, hogy ezáltal első lépésként zöldugarrá válják a parlagon volt területet.

A miniszteri kirendeltség már az elmúlt évben takarmányvetőmag akciót indított meg. Főleg pillangós virágú takarmánynövény vetőmagokkal látta el a gazdákat. Ezeknek gyökérezete nagymértékben elősegíti a talaj javítását is, ami megfelel egy közepes istállótrágyázásnak. A kirendeltség a pillangós vetőmagakciót ebben az évben is tovább folytatja. Az akció lebonyolításával az EMGE-t bízta meg.

Vetőmag-kezelvény

A takarmányvetőmag-akció során a gazdák jelentős kedvezményben részesülnek. Így azokban a községekben, ahol a nyomásos gazdálkodást a birtokosság jogerős közgyűlési határozattal megszüntette és szabadgazdálkodási rendszerre tért át, továbbá ahol birtokossági határozattal a feketeugarról a zöldugarra térnek át, a birtokosok a takarmányvetőmagokat hatvan százalékos árkedvezménnyel vehetik igénybe. Azok a gazdák pedig, akik nem tértek a fekete-ugarról a zöldugarra, de a pillangós és hüvelyes vetőmagvak termesztését meg akarják honosítani, 40 százalékos kedvezményben részesülnek. Az akció során tekintélyes mennyiségű lóhere, lucerna, zabosbüköny, borsó, gyöngybab, szarvaskerep és baltacin vetőmag kerül kiosztásra.

Az akció hozzávetőlegesen 40 ezercatasztrális hold fekete-ugar területnek pillangós virágú növényekkel való bevetését biztosítja, tehát az erdélyi feketeugar-területnek közel egynolcad részét.

A takarmányvetőmagakció iránt érdeklődő gazdák igénylésükkel forduljanak az EMGE Központjához, vagy az EMGE illetékes vármegyei kirendeltségeihez.

Székelykereszturi járásfőszolgabirójától

275/1944. kig. sz.

Hirdetmény.

A nyomásos gazdálkodás megszüntetéséről szóló 257.380/1943. F. M. sz. r. alapján felhívom Kőrispatak községben a nyomásos gazdálkodásban érdekelt birtokosokat, hogy 1944. évi március hó 14. napján 10 órakor Kőrispatak községben a községházán tartandó közgyűlésen jelenjenek meg.

A közgyűlés a felett fog határozni, hogy a nyomásos gazdálkodás Kőrispatak községben megszüntessék-e?

A nyomásos gazdálkodásban érdekelt birtokosokról és ingatlanok nagyságáról készített kimutatás a községi előjárásnál 1944. évi február hó 24. napjától lehet megtekinteni. Ebben a kimutatásban foglaltakra a közszemlére tétel napjától számított 15 nap alatt a községi előjárásnál észrevétellel lehet élni.

Azok, akik szavazatukat a közgyűlésen nem személyesen akarják gyakorolni, igazolt meghatalmazottjuk által vehetnek részt a közgyűlés határozathozatalában, vagy szavazatukat a községi előjárás előtt előzetesen bejelentik.

A közgyűlés a nyomásos gazdálkodás megszüntetését akkor határozza el, ha az érdekelt birtokosok szerint számított $\frac{1}{4}$ része azt kívánja.

Székelykeresztur, 1944. évi február hó 9 én.

Dr. Kósa, főszolgabíró.

385/1943. vght. szám.

Árverési hirdetés

Dr. Váró Géza ügyvéd által képviselt Mihály Bernát javára, Mihály Simon szentegyházaskfalvi l. ellen 721 P. tőke és több követelés és járulékaik erejéig, amennyiben a követelésre időközben részletfizetés történt, annak beszámításával, a székelyudvarhelyi kir. járásbíróóság 1943. évi 1848. sz. végzésével elrendelt kielégítési végrehajtás folytán végrehajtást szenvedőtől 1943. évi december hó 30. án lefoglalt 1200 P-re becsült ingóságokra a székelyudvarhelyi kir. járásbíróóság Pk. 4553/943. sz. végzésével az árverés elrendeltetvén, annak az 1908. évi XLI. t. c. 20. §-a alapján a következő megnevezett: Dr. Váró Géza ügyv. ált. képv. Mihály Bernát javára 721 P. s járulékaik, továbbá a foglalási jegyzőkönyvből ki nem tűnő más foglaltaték javára is az árverés megtartását elrendelem, de csak arra az esetre, ha kielégítési joguk ma is fennáll és ha ellenük halasztó hatályú igénykereset folyamatban nincs. — Végrehajtást szenvedő lakásán: Szentegyházaskfalun leendő megtartására határidőül 1944. évi február hó 26. napjának délelőtti 12 órája tűzetik ki, amikor a bíróság lefoglalt 1 kanca ló s egyéb ingóságokat a legtöbbet ígérőnek, de legalább a becsár $\frac{2}{3}$ -ad részéért, készpénzfizetés mellett el fogom adni még akkor is, ha a bejelentő fél a helyszínen nem jelenne meg, ha csak ellenkező kívánságot írásban nem nyilvánítt.

Székelyudvarhely, 1944. évi február hó 8 án.

Deák

kir. bírósági végrehajtó.

NÉPMŰVELÉS**A Polgári Önképző Egylet**

f. év február hó 20 án délután 3 órakor tartja meg VI. népművelődési előadássorozatát az egylet Árpád-utca 12. szám alatti helyiségében, a következő sorrendben:

1. A háborus gazdálkodás. Előadja: Gajdátsi Nándor, gazdasági felügyelő.

2. A háborus gazdálkodás büncselekményei. Előadja: dr. Tőkés József, kir. járásbíró.

Az előadásra mindenkit szívesen lát az elnökség.

*

Az iskolán kívüli Népművelési Bizottság székelykereszturi előadásainak két heti mérlege.

Január 25-én Nagy Lajos gimn. tanár „Iparosítás és kereskedelem” címmel értékes előadást tartott a Gazdakörben. Részletesen foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a Székelyföld iparosításának milyen lehetőségei állanak fenn. Majd rátérve a kereskedelemre kihangsúlyozta, hogy a székely nemcsak az iparra alkalmas, hanem mint kereskedelmi és üzleti érzékkel megáldott nép egyenesen arra van hivatva, hogy átvegye a Székelyföld kereskedelmét. Az ipari és kereskedelmi pályára való irányításnál azonban szigorú kiválogatást kell alkalmazni, hogy csak a legrátermettebbek, legodaválóbbak térjenek át ezen foglalkozási ágak üzésére, mert ez az alapfeltétele az ipari és kereskedelmi életünk fejlődésének.

Simó László tanítóképzői tanár a növények életéről beszélt a gazda szemüvegén át nézve. Érthető, világos módon tárta közönsége elé a növényéleti kérdéseit abból a célból, hogy a mezőgazda a több és jobb termelés lehetőségeit — ismerve a növény fejlődésének a titkát — eredményesebben kihasználhassa.

Február első felében Kalocsai Antal tanítóképzői tanár az Alpeselek világát hozta vetített képekkel a hallgatóság elé, és alkalmat adott ezáltal az erdélyi hegyvidék és az Alpok vidékének földrajzi és gazdasági összehasonlítására.

Demeter Andor községi főjegyző törvény és rendeletmagyarázó előadást tartott. Részletesen foglalkozott a beszoállítások nemzetvédelmi fontosságával és a többletbeszoállítás megételére buzdította a gazdaközönséget. Felhívta a figyelmet arra, hogy minden kilogram beszoállításot többlet gabona a nemzet belső és külső ellenállásának az erejét növeli, és hozzájárul az idegenek bomlasztó céljait elérni akaró feketepiac letöréséhez.

Lőrinczi László gimn. tanár a szófiai bombázásokkal kapcsolatban a hősies kitartásra hívta fel a figyelmet. A mostani kavargó világégésben megmaradásunknak és győzelemünknek egyedüli záloga az, ha országunkban meg tudjuk őrizni a rendet, fegyelmet, nyugalmat, és erőink teljes birtokában maradhatunk a végső kibontakozás idejére.

Kovács Ferenc gyakorlóiskolai tanár „A világháború magyar hősei”-ről beszélt. A múlt világháborúban ahol hősies ellenállásra, kitartásra volt szükség — mondotta —, oda mindenhol a magyar honvédet állították. Példaként állítja a múlt magyar hőseit az elé a mai nemzedék elé, akikre szintén nagy feladatok megoldása vár.

Ütő Lajos unitárius esperes „A magyar jellem” című előadásában gyönyörű színes képet fest a jellem szépségről, de ugyanakkor kiemeli a jellemi hibákat is: egymástmegnévelés, ékverés, kötekedés stb., s utat mutat ezeknek a leküzdésére. Tetteink, cselekedeteink megítélésénél a legnagyobb bíró az öntudatos faji alapon álló lelkiismeret. A mai nehéz időkben különösen ezen az alapon kell állania minden magyar embernek.

Takács Béla tanítóképzői igazgató Tömörkény Istvánról tartott előadást. Egyik novellájának az ismertetésénél belekapcsolódott az Ütő esperes előadásának gondolatkörébe és szemléltető példával igazolta a jellemalakítás fontosságát.

Kalocsai Antal tanítóképzői tanár a légyről és a szunyogról vetített képes előadást tartott. Felhívta a figyelmet a két rovar ellen való küzdelem egészségügyi fontosságára.

A gazdag és változatos tartalmu előadásokról a beszámoló következő számunkban folytatni fogjuk.

— mi —

*

A székelykereszturi Kaszinó

1944. február hó 27-én d. u. 5 órakor saját helyiségében rendkívüli közgyűlést tart, amely alkalommal — mivel e hó elején megválasztott tisztikar egyöntetűen lemondott — sorra kerül az új tisztikar és választmány megválasztása.

*

Megalakult Székelykereszturon a Székely Határőregyesület.

F. hó 15-én délután tartotta meg Székelykereszturon alakuló közgyűlést a Székely Határőregyesület mintegy 600 résztvevővel, amely alkalommal az alapszabály elfogadása után megválasztották a tisztikart. Vezető parancsnok Nagy Ákos tart. főhadnagy, ügyvezető parancsnok Szakál István tart. hadnagy, segédtsz. Molnár István tart. zászlós, segédtsz. helyettes Barabás Vilmos tart. hdp. őrm., pénztárnok Fazakas Sándor tart. hadnagy, titkár Patakfalvi Sándor gimn. tanár.

*

Népművelési előadások Kisgalambfalván.

Lelkes, bensőséges népművelési összejövetel volt Kisgalambfalván folyó hó 13 án, vasárnap délután, amikor is a székelykereszturi unitárius főgimnázium két lelkes tanára, Lőrinczi László és Árkosi László tanárok tartottak előadásokat a szép számban megjelent halgatóság előtt.

Lőrinczi László tanár »Itt élnek — halnod kell« címen tartotta meg nagy felkészültségről tanuskodó, népies, a figyelmet mindvégig lekötő előadását.

Árkosi László tanár »A természet törvénye: az élet örök harc« címen tartott mélyen szántó, gondolatokban gazdag előadást.

Emelte az összejövetel értékét, hogy azok után előadók megbeszélést tartottak, amelyeken közvetlen módon, testvéri szeretettel beszélgettek a néppel a mindennapi élet kérdéseiről, feladatairól, és nagy magyar sorskérdéseinkről.

A lelkes összejövetel a helybeli lelkes záróbeszéde után a Himnusz eléneklésével ért véget.

— gy — r.

MÁVAUT autóbuzs**Érvényes 1943. dec. 6-tól további intézkedésig!**

INDUL:	Székelyudvarhely ^{ről}	ÉRKEZIK:
4:45, 11:10, 13:30, 18:45	Csikszereda	7:25, 10:15, 16:45, 20:55
3:20, 13:20	Szászrégen	1:40, 14:40
7:35, 15:00, 19:15,	Zetelaka ▲	7:25, 8:55, 16:20
X		1:40, 9:30, 12:00, 14:40,
3:20, 7:35, 11:15, 15:45,	Parajd	X
17:15		18:35, 20:15
4:45, 7:35, 11:10, 13:30,	Szentegyházaskfalu	7:25, 10:15, 16:45, 18:25,
18:45, 19:15		20:55
3:20, 13:20, 17:15	Szováta község	9:30, 14:40, 1:40
▲ — Zetelakáról és Zetelakára vasár- és ünnepnap szünetel a forgalom		
X — csak kedden, csütörtökön és szombaton közlekedik,		
● — csak kedden közlekedik.		
■ — Szovátafürdőre is közlekedik.		

— Megjelent a Magyar Szárnyak legújabb száma. Közli a repülőkiképzésre való jelentkezés feltételeit, ismerteti vitéz Hány László aeroszövetségi elnök rádióelőadását. A magyar repülők nagyszerű harci teljesítményeiről haditudósítások számolnak be, bőséges képanyaggal illusztrálva. A vitorlázó-repülő időtartar:világrekord megszületését mondja el maga Jachtmann, a neves német pilóta. Honvéd repülőink tevékenységéről a haditudósító század képeinek legjavát láthatjuk. Találunk még a repülés történetéből érdekes adatokat, a világ minden tájáról a repülés legfrissebb híreit, regényt, gépismertetést stb. A Magyar Szárnyak ára 1 P. Mutatványszámot a kiadóhivatal (VII. Király u. 93.) készséggel küld.

HIREK

— **Unitárius istentisztelet.** A helybeli unitárius templomban f. hó 20 án, (vasárnap) d. e. 10 órakor dr. Csiki Gábor budapesti unitárius lelkész, esperes, kormányfőtanácsos tart istentiszteletet.

— **Időszerű kérdésekről tartanak előadást:** f. hó 20 án d. u. 6 órakor S. Nagy László az Erdélyi Szemle főszerkesztője; 21 én d. u. 6 órakor dr. Abrudbányai Ede a Dávid Ferenc Egylet elnöke. Mindkét előadást bevezeti: dr. Csiki Gábor budapesti unitárius lelkész, esperes, kormányfőtanácsos. Az előadások a városháza gyűléstermében lesznek, s pontos időben kezdődnek.

— **Eljegyzés.** Harasztosi és bibarcfalvi primor Bándy Attila m. kir. honv. gk. hadnagy és Vaja Erzsébet jegyesek.

— **A szent-imrel előadások** hétfőn este 7 órakor tovább folytatódnak a Kapcza-féle vendéglőben. Előadást tartanak: Khell István r. kat. gimn. tanár Zrinyi Miklósról, dr. Tömöröy Ödön, ref. koll. tanár Bethlen Gáborról.

— **Romániából menekültek új igazolványa.** Mint a rádióból és a napilapokból értesülhettek az érdekeltek, újból összeírják mindazokat, akik 1938. I. 1-től a mai napig Romániából Magyarország területére menekültek. Az összeírtak igazolványt kapnak, amely helyettesíti állampolgársági okiratukat. Rendőrségünk felhívja tehát az ilyen menekülteket, hogy saját érdekükben mielőbb jelentkezzenek régi okmányaikkal és igazolványaikkal városunk rendőrségén d. e. 8—2 óráig, a következő sorrendben: akik neve A, B, C, Cs, D betűvel kezdődik, azok f. hó 21-én; E, F, G, Gy betűsök 22-én; H, I, J, K betűsök 23-án; L, M, N, Ny betűsök 24-én; O, P, R, S, Sz betűsök 25-én; T, U, V, W, Z, Zs betűsök 26-án. A meg nem jelenők ellen kihágási eljárás indul. Azoknak is jelentkezniük kell a jelzett időben, akik már magyar állampolgársági bizonyítványt szereztek, vagy házasságkötés által váltak magyar állampolgárokká.

x **Köszönetnyilvánítás.** Mindazok, akik szeretett édesapánk Sille Károly temetésén részt vettek, koporsójára koszorút és csokrot helyeztek, jóleső részvétükkel fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek — ezuttal fogadják hálás köszönetünket. *Gyermekei és veje.*

— **Közygylési meghívó.** A székelyudvarhelyi Csaba Testező Egyesület február 27-én, vasárnap d. e. 11 órakor tartja évi rendes közgyűlését az I. K. E. helyiségében, melyre kérjük a pártoló, rendes és működő tagokat, pontosan jelenjenek meg. *Vezetőség.*

— **Koszorúmegváltás** címén Kovács István székelyudvarhelyi lakos, néhai Muszka Ferenc elhalálozásakor 50 pengőt adományozott a Vöröskeresztnek.

— **Székelyzsombor** község előjárósága a székelyzsombori Magyar Vöröskereszt gyűjtéseként 400 pengőt fizetett be a vármegyei tagozat pénztárába.

x **Bélyegalbumot,** különösen régebbi magyar bélyegekkel megveszünk. Cim a kiadóban.

— **Házi si versenyek.** Az elmúlt héten úgy a római katolikus gimnázium, mint a kollégium fiu gimnáziuma házi si-versenyt rendezett tanulói számára. A róm. kat. gimnázium tanulóiból közel 100 vett részt a házi versenyen. A *si-futás*-ban résztvevő 4 korcsoport I. díjait Csont Lajos VI. o., Tibád Géza IV. o., Samu László III. o. és Pék Márton I. o. t. nyerték. A *lesiklás* I. díjait Dolvig Mihály VII. o., Béres Miklós VI. o., Katona István I. o. és Csaba Gyula I. o., — míg a *műlesiklás* I. díjait Papp Dezső VII. o. és Orbán András (Kuna) V. o. tanulók nyerték. — A Kollégium házi versenyén csak futó-számok voltak, mert a hirtelen jött olvadás lehetetlenné tette a lesiklás verseny megtartását. Itt az I. korcsoportban (11—12 év) Dénes László, Demeter Gyula és Nagy Levente I. o. tanulók, — a II. korcsoportban (14 évesek) Kovács Sándor II. o., Pap Jenő és Vánky Kálmán III. o. tanulók nyerték az első három díjat. A III. korcsoportban (16—17 évesek) Béla Károly IV. o., Filip Jakab V. o. és Szabó Ernő IV. o. t., — míg a IV. korcsoportban (18 év s ezen felül) Biró László V. o., Biró Mihály és Elekes Dénes IV. o. tanulók vitték el a díjakat. Érmek hiányában díjazottak síjelvényeket kaptak, melyek költségeit részben a benevezési dajakból, részben a »Zárug és Balassy« cég 7-20 pengős adományából fedezték. Az adományért ezuton mondanak köszönetet.

— **A székelykereszturi „Petőfi” filmszínház** következő heti műsora: 1944 február 20 án (vasárnap) 1/2 3, 5, 1/2 8 órakor: „Bors István”. Főszerepben: Páger Antal, Tolnai Klári, Esszenyi Olga, Bihari József, Ladomerszky Margit, Pethes Sándor. — 1944 február 23 (szerdán) 1/2 3, 5, 1/2 8 órakor: „Házassággal kezdődik”. Főszerepben: Perényi László, Tolnai Klári, Rajnai Gábor.

— **Elitált kontárszűcsök.** A székelyudvarhelyi uzsorabírósnak Székelykereszturon működő egyesbirája Ónody Gyula kőrispataki és Márkos Domokos székelykereszturi kontárszűcsöket a közellátás érdekét veszélyeztető vétség miatt egyenként 2 havi fogházbüntetésre ítélte, mert az előbbi a m. kir. Ipari Anyaghivatal vásárlási engedélye nélkül 155 drb. apró gyapjashórt összevásárolt, azokat kikészítette és forgalomba hozta, utóbbi pedig 53 drb. hórt vállalt bércszerzésre. Az uzsorabírósnak a hórt mindkét esetben elkobozni rendelte, a szabadságvesztésbüntetés végrehajtását azonban, különös méltánylást érdemlő okokból, 3 évi próbaidőre felfüggesztette.

— **Légvédelem.** Február 21-vel megindul a rádióban a honvédelmi minisztérium légtalmai előadás-sorozata, melynek meghallgatása a légtalmai őrségparancsnokok részére kötelező is. — Városunkban a légtalmai liga helyi csoportjának rendelkezése alapján minden ház- és házcsoporthoz parancsnok figyelmét felhívják arra, hogy ez évben fokozottan szükséges felkészülni a légtalomra. A még mutatkozó hiányok azonnal pótlandók. A hanyag parancsnok 6 hónapig terjedő elzárással büntethető. — Arra is szükség van, hogy a lakosság nélkülözhetetlen és pótolhatatlan ingóságait, értékes tárgyait, okmányait stb. kevésbé veszélyes helyen (pl. vidéken, ismerősöknél) tartsa, vagy több helyen megosztva őrizze. A nagyobb ingóságoknál is készen kell lenni a hirtelen becsomagolásra, szállítási lehetőségek biztosítására. Miután a légiriadók ideje alatt minden mozgást meg kell szüntetni, ezért ilyen esetekben az utcán stb. tartózkodók óvóhelyre meneküljenek, vagy ha ez nincs a közelben, szétszóródva árkokban, gödrökben keressenek menedéket. Járművek az ut jobboldalán álljanak meg, de katonai épületek s ipartelepek közeléből el kell menniük. Ha a járműt állat huzta, azt ki kell fogni s szilárd ponthoz kötni, ha csak gazdája nem marad mellette. Lábasszög fáka, bokrok közé terelendő. Az épületek kapuját légiriadókor nyitva kell tartani. Viszont rombolások, károk szinhelyére lépni tilos. A tulajdonos ingóságaihoz a hatósági légtalmai vagy karhatalmi közeg által azonban odaengedhető. Városunk részletes, kiadott rendeletét a ház- és házcsoporthoz vezetőnek kötelessége mindenki tudomására hozni.

— **Népművelési előadások Alsósófalván.** Február 6-án Takács Béla székelykereszturi tanítóképző intézeti igazgató Móra Ferencről, a magyar föld és nép szerelmeséről, — Simó László t. képző intézeti tanár pedig a vitaminokról tartott értékes előadást Alsósófalván. Az előadásokat kiegészítette az állami iskola énekkarának éneke, H. Buzás Lászlóné szavalata és a leventék »A vén lóköte« c. 1 felvonásos szindarab bemutatása, valamint népi tánc száma. Az előadást Szabó Jánosné népművelési gondnok szavai zárták be.

— **Városunkról.** A Magyar Szalodás és Vendéglős c. lap januári számában ezeket írja városunkról: »A székelyudvarhelyi székely néprajzi muzeumban pompás órát töltöttünk. Gazdagság, áttekinthetőség, művészi elrendezés jellemzik a nagy tárgyszeretettel összegyűjtött hatalmas anyagot. Szellemi erőben gazdagodva, felfrissülve alig tudtunk megválni ettől a kis és mégis oly gazdag muzeumtól. Láttuk az IBUSZ új, székelyudvarhelyi menetjegyirodáját is. A genius loci-hoz (= hely szelleme) alkalmazkodó, székely szellemű berendezése, művészi egységessége mintaképpül szolgálhat utazási irodánk számára«. — A tőlünk oly messzire állók részéről jövő ismerésre jó volna, ha városunk társadalma is megtalálná végre már a módját annak, hogy ezt az igen értékes kis néprajzi gyűjteményt valóban muzeummá tegye, s kellő helyen helyezze is el. — Az IBUSZ menetjegyirodája persze a MÁVAUT váró-

Chlorodont

fogpaszta

vakító fehér fogakról, üde és tiszta leheletről gondoskodik.

Magyar készítmény.

terme helyett áll a közleményben. E szép váróterem megteremtője viszont vitéz Tóth Zoltán MÁVAUT-főnök, aki székely stílusban rendezte be a MÁVAUT vendégszobáit is, s ha lehetne még a MÁVAUT-kocsik karoszeriát is alkalmazná a »genius loci«-hoz, a neki olyan kedvessé lett székely szellemhez.

— **A MÁV Székely Lövész Egyesület tisztújító közgyűlése.** A MÁV Székely Lövész Egyesület a napokban tartotta meg tisztújító közgyűlését Csiby Lajos elnöklésével, mely alkalommal a szokásos beszámoló jelentések után a tisztikar megválasztására került a sor. Ügyvezető elnök lett: Vovák Imre, titkár: Czika László. Mávaút tiszték: Ellenőrök: Szabó Albert Máv főintéző és Nagy István Mávaút irodakezelő. Számvizsgálók: Osváth József, Szöllösy Károly, Palotai István, míg a választmányi tagok sorába Vajna Albert, Márki Barnabás, Bán János, Incze Sándor, Zékány Péter, Tamás Dénes és Lukács András kerültek be. Tervbe vette a közgyűlés a már megkezdett tekepálya építésének folytatását, s még a tavasszal leendő befejezését. A még mindég nélkülözött egyesületi helyiségének pótlására az egyesület összejegyzéseinek megtartásához ideiglenesen a II. oszt. várótermet veszi igénybe. Elhatározta továbbá a közgyűlés egy énekkar felállítását, melynek megszervezése és beindítására Czika Lászlót kérte fel. A mindvégig lelkes hangulatban lefolyt közgyűlés a Magyar Hiszekegy elmondásával ért véget.

x **Lomasi tisztviselő** azonnali beköltözésre butorozott szobát keres. 1-2

— **Szövetkezeteink és a buza-kötvény.** A buza-kötvényjegyzés lezárulta után a pénzügyi kormányzat nyilvánosságra hozta az eredményt, amely teljes sikert jelent. Az erdélyi szövetkezetek is átütő sikerrel vették ki részüket a buza-kötvényjegyzésből. A jegyzések közül külön is kiemelhető az Erdélyrészi Hangya tagszövetkezeteinek 75.000 pengős, az Udvarhely-megyei Tanítók Szövetkezetének és tagjainak 25.000 pengős jegyzése, a Gyergyói Erdőbirtokosok 20.000 pengős, a Felcsiki Székely Erdőipari Szövetkezet 10.000 pengős jegyzései, hogy csak a nagyobbakat említsük. A lelkes munka eredménye, hogy Erdélyben a szövetkezetek állnak az élen a buza-kötvényjegyzésben.

Mit kell mindenkinek tudnia a gümőkórról (tuberkulózisról), annak megelőzéséről és gyógyításáról?

Mi a gümőkór?

A gümőkór ferlőző, lassu lefolyású, gyógyulásra hajlamos és bizonyos gyógyeljárások útján olyan esetben is igen gyakran gyógyítható betegség, amikor egyébként gyógyíthatatlan volna, vagy azzá válna. Az orvosok »gyermekkori« és »felnőttkori« gümőkórt különböztetnek meg. Jegyezzük meg: csecsemő- és gyermekkorban az emberiség igen hajlamos gümőkóros fertőzésre, de szerencsére a fiatal szervezet époly könnyen gyógyul is, — hacsak nem volt a fertőzés túl erős. A gümőkórra jellemző ugyanis, hogy a betegség annál súlyosabb lehet, minél erősebb volt a fertőzés, azaz minél nagyobb számú bacillust szivott belélegzéskor tüdejére a csecsemő. Érthető ez okból, hogy a gümőkór elleni védekezés egyik formája a csecsemőnek tüdőbeteg környezetéből, a tüdőbeteg családból azonnali és feltétlen eltávolítása kell, hogy legyen. A tüdőbaj nem örökölődik ugyan, de az olyan családban, ahol a szülők egyike nyílt (azaz bacillust köpő) tüdőbajban szenved, az összes gyerekek fertőződnek még életük első napjaiban vagy hónapjaiban, azt a látszatot keltve, mintha öröklődik volna a bajt.

A gyermekek fertőzése

A csecsemők és kisgyermek tuberkulózis iránti fogékonysága olyan nagy, hogy nemcsak tüdőbajos környezetben kapják meg a bajt, hanem akkor is, ha a tiszta levegőben gyéren mégiscsak uszkáló bacillusokból egyet-kettőt beszívunk. A belégett bacillus, mint légy a pókhálón, megakad a csecsemő tüdejének finom hálózatában, s ott u. n. »minimális« fertőzést hoz létre, a tüdőkapu mirigyében oly kis foku gyuladást okozva, hogy a beteg és környezete igen gyakran tudomást sem vesz róla. Ez a kis fertőzés — hangsúlyozzuk, csak az ilyen kifestő — a fertőzött egyén életének további folyamára nemhogy ártalmas, hanem inkább még hasznos kihatású lehet, amennyiben később nehezebben kapja meg a felnőttkori tüdőbajt, s ha megkapja is, az jóindulatu lefolyású lesz.

Annál ártalmasabb a gyermekkorban erős, azaz olyan fertőzés, amikor a gyermek egyszerre tömeges számú gümöbaccillust lehel be. Mikor szivunk egyszerre nagy számú tuberkulózisbacillust a tüdőnkbe? Akkor, ha tüdőbajos ember ránk köhög, ránk lehel, arcunba beszél, vagy ha zárt levegőjű szobában sokáig tartózkodunk.

A szellőztetés szerepe

A szellőztetés iskolákban, kaszárnnyakban tehát nemcsak a levegő oxigénnel való felfrissítésére, hanem a teremben felhalmozódó bacillusok kiűzésére, felhígítására is szolgál, s ha tudjuk, hogy a levegőben láthatatlanul uszkáló gümöbaccillust öli a nap-

fény, a napfényes lakás utáni törekvést is jobban megértjük. A zárt szoba levegőjét a szobában esetleg tartózkodó nyílt gümőkóros beteg fertőzi ugyan köhögés és beszéd útján is, még inkább a köpete által. Viszont a tüdőbajos ember köpete csak földre, padlóra történő köpés esetén veszélyes, mert az ilyen köpet folyadék része elpárolog, és a visszamaradó bacillusok a padló porával keveredve, a porral levegőbe szállnak és onnan a tüdőnkbe jutnak. Eszerint azt is megértjük, hogy nem elég csak köpöcsészét használni, a csészében állapotán folyadéknak is kell lennie ahhoz, hogy a köpet ártalmatlanná váljék.

Kötelező vizsgálat

Visszatérve a gyermekkorban nagy fertőzési hajlamra és az erős vagy középerős fertőzés veszélyére, egyszerre világos előttünk, hogy az állam miért kötelezi az óvodák, iskolák tanszemélyzetét és tanulóit röntgenvizsgálatra: mert keresnie kell, hogy nincs-e közöttük fertőzőképes beteg, aki az egy szobába zárt 30—40 csemete egészségét veszélyeztetné? Ha találunk ilyeneket, az iskolától azonnal eltiltják. Mily megnyugtató érzést adhat ez a bölcs eljárás a szülőknek, mert a gyerek egész életére kiható fontosságú, hogy súlyos fertőzést ne kapjon!

Ha a szülő azt hallja, hogy gyermekénél a tüdőkapu mirigyei duzzadtak, vagy ott kis meszes foltok vannak, az még nem jelent súlyos fertőzést, de hosszú hónapokon át fokozott gondozást, táplálást, kimélést és orvosi ellenőrzést követel.

Láttuk, hogy az egészen könnyű kis fertőzés, a minimális gyermekkorban fertőzés teljesen gyógyul, és ha nem is egészen olyan, de olyanszerű védő szerepet tölt be a felnőttkori gümőkór ellen, mint pl. a csecsemő himlő elleni oltása, vagy a tífusz elleni védőoltás.

Súlyos esetek

A súlyosabb, gyermekkorban fertőzések sorsa kétféle. (Harmadik lehetőség is van, de ez az eset ritkább, és éppen a gyerekszervezetnek minden fertőzési hajlama mellett rendkívüli gyógyulási készsége miatt: gümőkóros fertőzésben csak kivételesen súlyos fertőzés esetén halnak el gyerekek.) A szerencsésebb eset a teljes gyógyulás. Ilyenkor, miként kialudt vulkánhegy tetején erdők virítanak, viruló egészségnek örvendhet a gyógyult egyén egész életén át. A másik — és szerencsére ritkább eset — az átmeneti, a látszat gyógyulás esete, amikor nem tökéletes az elmeszesedés. Ez hasonlít a hamu alatti parázshoz, a lappangó vulkánhoz, mely kitörhet.

És ezzel eljutottunk a felnőttkori gümőkór kérdéséhez. A felnőttkori gümőkór ugyanis igen gyakran nem egyéb, mint az ilyen gyermekkorban lappangó vulkánnak a késői kitörése, annak reaktiválódása, kiújulása.

(Folyt. köv.)

Állattenyésztési tanfolyam és népművelési előadások Bözödön

Bözödön február 3, 4 és 5 én igen szépen sikerült és nagy érdeklődéssel lefolyt állattenyésztési tanfolyam volt, amelyen a helybeli gazdastársadalom teljes számban megjelent. Mindhárom nap 100—120 gazda hallgatta végig nagy érdeklődéssel a sok tanulást tartalmazó előadásokat, amelyeket vármegyénk gazdasági vezetői: Gajdácsy Nándor, Szász Dezső és Almási Károly tartottak.

Az előadók őszinte örömeiket fejezték ki, hogy olyan szépen megnyilvánult az érdeklődés Bözöd részéről, és olyan népesen látogatók voltak előadásaik.

Ugyanígy érdeklődésnek örvendenek a vasárnap este megtartott népművelési előadások is, ahol rendszeren 3—400-an szoktak megjelenni. Az oktató ismertetéseket ilyenkor gondosan megválogatott műsor, szavaltatok, kánonok, székely népballadák éneklése és népmesék mondása teszik változatossá. A legutóbb megtartott előadáson Szász Dénes unitárius lelkész az isteni gondviselésről tartott magyarázata és felolvasása után Boros Emilia tanítónő jól felépített történelmi tárgyú ismertetése következett, majd Bözödi György fiatal erdélyi író tartott értékes előadást falujának a népi zene szépségeiről hangfelvételekkel. Előadásának külön érdekessége az volt, hogy a fiatal író azokat a hangfelvételeket forgatta le, melyeket — mint a népi zene felbecsülhetetlen értékét — 1941-ben Bözödön a helybeli énekesektől vettek viaszlemezre. Így a hallgatóság egy része saját magát hallhatta.

A közönség igazolta Bözödinek azt a megállapítását, hogy ez a falu egyike azoknak, mely a leghivebben őrizte meg értékes székely hagyományait, régi kincseit, csak gondosan kell ezután is napvilágra hozni azokat. — Azután Fazakas József igazgató tanító tartott sok igazságot tartalmazó, őszinte lélekből fakadó előadást arról a magyar kötelességről, mellyel ma minden ember tartozik hazájának és fájának. A komoly és lelkesítő előadást őszinte figyelemmel hallgatta végig a közönség. Az, hogy a falu lakosságának nagy többsége élénken érdeklődik minden lelket nemesítő és művelő megmozdulás iránt, örvendetes tanubizonyossága annak, hogy milyen termékeny talajra talál a népért dolgozó, önzetlen munka.

x Malom utca 19. szám alatti belsőség eladó. Értekezni: Dr. Szabó Gábor ügyvéd irodájában. 1—2

Szerkesztői üzenetek

S. A. M. Sárpatak. Levelét az érdekeltek felé átadtuk. Ő válaszol.

B. Gy. Kézdivásárhely. Székelyföldi vonatkozású irást szívesen fogadjunk.

Cs. E. Keresztur. A kis novella jó volna, de címe és az azzal kapcsolatban mondottak miatt félreértésre adhat alkalmat. Ezért sajnálatunkra nem közölhetjük.

K. S. Keresztur. Székely élni akarás c. cikkében igen kevés a tényleges mondanivaló, és sok a közhely. Próbálja fordítva megírni s készséggel lehozzuk.

M. Cs. G. Helyben. Beküldött cikkét köszönjük; jövő számunktól közölni fogjuk.

Nos. Keresztur. Anyagtorlódás miatt cikke lapunk következő számában jön, egy hasonló témakörű másik cikkel együtt.

— Hulladékanyag-gyűjtést rendez a székelykereszturi unitárius gimnázium diákkaptára, amely alkalommal a következő felhívást intézte a város közönségéhez: A vitéz nagybányai Horthy István nevű Diákkaptár Szövetség 1529. sz. diákkaptárának a tagjai is felvették a nemzetvédelmi harcot azzal, hogy a nyersanyaghiány pótlására összegyűjtik városunkból is a hulladékanyagot. Így a vasat, papírost, literes, félliteres és 7 decis palackokat, valamint gumihulladékot és orvosságos üvegeket. — Nem ingyen kéri, hanem készpénzért vásárolják a hulladékot az árkormánybiztosság árai alapján. Magyar családok és asszonyok! Amikor a kisdíjak majd kopogtat nálatok, fogadjátok őt szeretettel, mert ha odaadjátok a fenti hulladékot és selejtanyagot, akkor az ország biztonságát szolgáljátok vele. Csak egy kevés fáradságot és szeretetet kérünk. Az 1529. sz. Diákkaptár Igazgatósága. Orbán Balázs Gimnázium.

x Egy teljesen új tizedes mérleg, súlyokkal eladó. Cim: Magyar Ferenc Farkaslaka.

x Négy szoba, konyha és egy szoba konyhas ház eladó, Hunyadi utca 48. sz. Érdeklődni lehet Fritz Károlynál, Árpád-u. 16. 2—3

x Szombatfalvi határban 4 hold elsőosztályú szántó és egy belsőség eladó. Bővebbet a kiadóhivatalnál. 2—2

x Lakóház istállóval, csürrrel Kriza János utcában, ház helyek a Mikó-utcában eladók. Érdeklődni lehet Fritz Károlynál, Árpád-u. 16. 3—5

x Eladó Székelyudvarhely, Orbán Balázs 30 alatti két ház. Érdeklődők forduljanak Kubának Mártonnéhoz Székelykeresztur, postafiók 18 alá. 3—3

x Asztalos tanoncot azonnali belépésre felveszek. Balázs Imre, Mátyás király-tér 9. sz. 4—5

Felelős kiadó:

Ifj. dr. Jodál Gábor
Nyomtatott: Ifj. dr. Jodál Gábor könyvnyomdájában Székelyudvarhelyen

DEMETER autóbuszvállalat Székelyudvarhely, Telefon: 109

Érvényes 1943 május hó 17-től

Indul	Székelyudvarhely ^{ra}	Erkezik
5:30, 15:00	Sepsiszentgyörgy	11:00, 17:30
10:00, 16:00	Barót	8:45, 15:15
16:00	Lövete	7:20
16:00	Homoróddaróc	8:00